

<u>ભરમાયું - સ્યાદ્વાદ</u>	<u>દર્શનમોહ - મોક્ષ</u>
I) * નિશ્ચયથી એકરૂપ - વ્યવહારથી અનેકરૂપ - તેમાં વિરોધ સમજી જગત ભરમાયું છે * નયચક્ર ભવચક્રથી છૂટવા માટે - ઉલ્લાઈ જવા માટે નહીં - મૂંઝાઈ જવા માટે નહીં	* દ્રવ્યદષ્ટિથી જોઈએ તો શુદ્ધનય (નિશ્ચયનય) સાચો પર્યાયદષ્ટિથી જોઈએ તો અશુદ્ધનય (વ્યવહારનય) સાચો સ્યાદ્વાદશૈલીથી નિરૂપણ થયું છે Eg. સોનું પીળાશ-કુંડલાદિ * Eg. દૂધ અમૃત પણ ઝેર પણ Eg. આત્મા નિત્ય પણ અનિત્ય પણ - પ્રયોજન અનુસાર મુખ્ય-ગૌણ જ્ઞાનમાં થાય છે - કથંચિત્ શબ્દથી વિભૂષિત * દષ્ટિમાં તો હું (તે જ સમ્યક્ત્વ) - શુદ્ધ ધ્રુવ જ છું - હું વૃત્તિ નથી - પણ પિંડ છું
* નિશ્ચયથી પદાર્થ - It's unchanging - કૂટસ્થ - ધ્રુવ - સદા શુદ્ધ - એકરૂપ છે * વ્યવહારથી પદાર્થ - પલટતો - mode changing - સંયોગરૂપ etc.	III) * ત્યારે પ્રશ્ન થાય કે - જિનાગમ પ્રમાણરૂપ હોવા છતાં સર્વના હૃદયમાં કેમ રુચતા નથી? * તેનો જવાબ એ છે કે - જે જીવને દર્શનમોહનો ઉદય હોય છે તેના હૃદયમાં તે પ્રવેશતા નથી
* નયચક્રમાં અટકી / ભટકી - નયચર્યા / વિશ્લેષણમાં - So much time spend / waste * આત્મામાં સ્થિર થવાનું રહી જાય - Eg. શાકની ચર્યામાં રસોઈ કરવાની રહી જાય * જગત ભરમાય છે - નયજ્ઞાનથી વિરોધ મટવો જોઈએ - પણ તું તેનાથી જ ભરમાય છે	IV) * દર્શનમોહ જેનો ગયો કે મંદ તેના હૃદયમાં પ્રવેશે છે / સમજાય છે તત્ત્વ સમજાય છે / પ્રતીતિ થાય છે * જેનો દર્શનમોહ ક્ષય થયો છે - તેને જિનાગમની મહત્તા હૈયે વસે છે - અખંડિત - અનૂતન (અનાદિ) - અનંત - તેજોમય એવા
II) * આ વિવાદનો અંત કરવા માટે - સ્યાદ્વાદથી ભરપૂર સમજણવાળાં આગમો છે * આ વિવાદને નષ્ટ કરવા માટે - જિનાગમો છે જેમાં - સ્યાદ્વાદનું શુભ ચિહ્ન છે મહોર / છાપ લાગી છે	* પરમપદ / મોક્ષપદને તેવા જીવો - સહેલાઈથી / તત્કાળ પામી શકે છે અલ્પકાળમાં પામી શકે છે * તેને જિનાગમ રુચે છે આત્મજ્ઞાન પામી - પૂર્ણપદને શીઘ્ર પામે છે * દર્શનમોહ કેમ ટળે પત્રાંક ૮૬૦ મહત્પુરુષનો સમાગમ - વીતરાગશ્રુત ચિંતવના - ગુણજિજ્ઞાસા નિરંતર / વિશેષ

Episode 45

છંદ ૬

નિશ્ચયનયની પ્રધાનતા

પહાડનું દૃષ્ટાંત - ઉપનય	જ્ઞાની વ્યવહારનું અવલંબન લે છતાં શ્રદ્ધા કેવી
* વ્યવહારનું જ્ઞાન અને - નિશ્ચયનું અવલંબન - નિશ્ચય જ ઉપાદેય છે * આ છંદ અદ્ભુત છે - જ્ઞાનથી ભરેલો છે - રસમય છે	* દૃઢ ભુજાથી પકડે - ઈરાદાપૂર્વક શુભ ગ્રહે - પરંતુ શ્રદ્ધામાં ઉપાદેય ન માને - મજબૂરી માને * અવલંબન છે - ઉપાદેય નથી - Eg. Train for destination - Eg. અણગળ પીએ - શરાબથી બચવા
I) * જેમ પર્વતથી પડતા માણસને - મજબૂત રીતે પકડી રાખવો જરૂરી છે * કોઈ માણસ પહાડ ઉપરથી - નીચે પડતો હોય અને બીજો માણસ તેનો હાથ મજબૂત ઝાલી તેને પડતો રોકી રાખે * તે તેને હિતકારી કહેવાય ઉપકારી કહેવાય	* Eg. પુરુષ - પરદેશગમન - સ્ત્રી ચિંતા - Friend takes - is he ઉપાદેય-હેય? - શ્રદ્ધામાં પણ પતિ ન મળે હેય - ત્યાં સુધી ઉપાદેય * પતિ મળે - thanks - છોડી દે - જ્ઞાનીનો વ્યવહાર - છૂટતો વ્યવહાર - આધાર લે પણ શ્રદ્ધામાં જેથી પડે નહીં clear હોય
II) * તેમ જ્યાં સુધી શિવ / મોક્ષની - પ્રાપ્તિ નથી થઈ ત્યાં સુધી - જ્ઞાની માટે વ્યવહાર જરૂરી છે તથા પ્રમાણભૂત છે * ૪-૧૪ ગુણઠાણ સુધી - વ્યવહારનું આલંબન છે - વ્યવહાર કરવો સારો છે	* વ્યવહાર પકડવો = ચરણાનુયોગનું કથન વ્યવહાર છૂટે = દ્રવ્યાનુયોગનું કથન In this ચારિત્ર not છંદ - તરફથી કથન - શ્રદ્ધા તરફથી * યથાર્થ અભિપ્રાયપૂર્વક - ગ્રહણ - Eg. Hospital માં રહેવા છતાં ચિત્તમાં તો ઘર જ હોય * શ્રદ્ધામાં તો હેય જ હોય - અશુભ - શુભ - શુદ્ધ વખતે જ્ઞાની - ત્રણેયથી પોતાને ભિન્ન માને
* પરંતુ ઉપાદેય તો નિશ્ચયનય જ છે - કારણ કે તેનાથી પદાર્થનું અસલી સ્વરૂપ જાણવામાં આવે છે * અને વ્યવહારનય અભૂતાર્થ હોવાથી - પરમાર્થે પ્રયોજનભૂત નથી - જીવને પરને આશ્રિત રાખે છે	* If wrongly taken - Then વ્યવહારમૂઢતા વ્યવહારલુબ્ધતા

જીવને સાધ્ય તો પરમાર્થ છે	વ્યવહાર તો પડછાયો છે
* પરંતુ જીવને સાધ્ય તો - પરમ અર્થ જ છે - પ્રયોજનભૂત તો નિશ્ચય જ છે	* જીવ પરથી અત્યંત ભિન્ન છે - અને વ્યવહાર તે પરનો પડછાયો છે - વ્યવહાર જીવને પરાશ્રિત કરે છે
* વ્યવહારનું અવલંબન લેવા છતાં - પરમાર્થની પ્રાપ્તિરૂપ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રનું શુદ્ધપણું * આત્માથી જ પામી શકાય - બીજાથી ન સધાય - Eg. દવા ઉપાદેયરૂપ નથી હેયરૂપ છે - છતાં perfectly taken	* વ્યવહાર છે તે તો પરની છાયામાં રહે છે - પુદ્ગલનું આલંબન વ્યવહારમાં લેવું પડે છે * પણ નિશ્ચયનય શુદ્ધ છે - અને તે નિરાલંબન હોવાથી - પોતાના આલંબનથી પોતાનું હિત સાધે છે
* જીવ છે તે પોતાના ગુણમય છે - પોતાના ગુણમાં વ્યાપી રહ્યો છે - કર્માદિ આત્માથી જુદાં છે * તે આત્માની સત્તામાં ફેલાઈને - રહી શકતાં નથી - Not within આત્મ territory	* જીવ પરનો કર્તા - ભોક્તા છે જ નહીં - પરમાં વ્યાપક નથી - પોતાના ગુણોમાં જ વ્યાપક છે
* વ્યવહારનું અવલંબન લેવું - (યદ્યપિ) જો કે આ વાત સાચી છે માન્ય છે (પરવાન - પ્રમાણ છે) - તોપણ નિશ્ચયનય ચૈતન્યને * જીવને પરથી ભિન્ન દર્શાવે છે - વ્યવહારનય તો જીવને પરાશ્રિત રાખે છે	* ઉપયોગ પરમાં જતો નથી - Eg. નેત્ર પહાડનું દર્શન કરે ત્યારે પહાડમાં જતાં નથી * વ્યવહાર તો પરની પરછાંઈ છે - જીવ તેનાથી ભિન્ન છે - ૧૩મા સુધી સાથે હોવા છતાં * શ્રદ્ધામાં ઉપાદેય નથી - જ્ઞાનીની શ્રદ્ધા જુઓ - તે પરમાર્થ મોક્ષમાર્ગ છે
* પરમાર્થથી તો - શુદ્ધ ચૈતન્યનું જ અવલંબન necessary - શ્રદ્ધામાં દેહ હોવું જોઈએ * Eg. Follow લગ્ન પંડિત - But can't take for honeymoon - અવ્યાપક છે આત્મા - પરથી સદા ભિન્ન	* સ્વરૂપસ્થ પહેલાં કેવાં - ભાવ / આચરણ હોવાં જોઈએ તે બતાવ્યું * કેવી શ્રદ્ધા - હેય ઉપાદેયપણું - કેવું હોય તે બતાવ્યું - સુંદર રીતે - સરળપણે - છતાં સ્પષ્ટપણે